

ใบความรู้ที่ ๕ เรื่อง การวิเคราะห์ความงามทางภาษา
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๙ เรื่อง มุ่งลิขิตคิดเหตุผล
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง ดวงจันทร์ของลำเจียก (๒)
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท๑๔๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

วีรกุล เจริญสุข (๒๕๖๑, หน้า ๒๖๘) อธิบายว่า กลวิธีทางเสียง คือ เสียงของถ้อยคำที่ปรากฏโดยผู้ประพันธ์ได้สร้างวรรณศิลป์อันมีความไพเราะ สละสลวยขึ้นมา เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเนื้อหาในแต่ละตอน กลวิธีทางเสียงดังกล่าวประกอบด้วย การสัมผัสและจังหวะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. การใช้สัมผัสสระ

เป็นวิธีการสร้างความงามที่คนไทยนิยมเป็นอย่างมาก โดยการนำเอาคำที่มีเสียงสระเดียวกัน หากมีตัวสะกดต้องอยู่ในมาตราเดียวกันมาสัมผัสกันภายในวรรค ทำให้เกิดความไพเราะ เช่น

เดือนสิบสองล่องลอยกระทงหลวง ชนทั้งปวงเลยตามอร่ามแสง
ดอกไม้ไฟโชติช่วงเป็นดวงแดง ทั้งพลูแรงตั้งตั้งตั้งตั้งสะท้าน

คำสัมผัสสระ ได้แก่ คำว่า สอง-ล่อง, ตาม-อร่าม, ช่วง-ดวง, ตั้ง-ตั้ง

๒. การใช้สัมผัสพยัญชนะหรือสัมผัสอักษร

เป็นกลวิธีการนำเอาเสียงพยัญชนะต้นมาสัมผัสกันภายในวรรค เพื่อให้เกิดเสียงที่ไพเราะ เช่น

เดือนสิบสองล่องลอยกระทงหลวง ชนทั้งปวงเลยตามอร่ามแสง
ดอกไม้ไฟโชติช่วงเป็นดวงแดง ทั้งพลูแรงตั้งตั้งดั่งสะท้อน

คำสัมผัสสระ ได้แก่ ล่อง-ลอย, โชติ-ช่วง, ดวง-แดง, ตั้ง-ตั้ง

๓. ความไพเราะด้านเสียง ลีลา และจังหวะ เช่น

พริ้วลั่นครั่นครึกเสียงกึกก้อง ระซังซ้องกลองแซ่ทั้งแตรสังข์
ประดั่งเสียงเพียงพื้นพิภพพั่ง มีทุกครั้งดั่งทุกคราวฉาวทุกที่

๔. การใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมา

เป็นการเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำเชื่อมที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “เหมือน” เช่น

นอนไม่หลับกลับลุกเปิดหน้าต่าง จันทร์กระจ่างแจ่มฟ้าในราศี
เห็นดวงเดือนเหมือนลักษณะภคินี ยุพินที่อยู่ไกลนัยนา

